

HUNTIDEST, VALMIDUSEST JA VÕIDUTAHEST

Head Sõjateadlase lugejad!

2024. aasta on Kaitseväe Akadeemias lõpusirgele jõudnud, oma pika jooksu on selleks aastaks lõpetanud ka Sõjateadlane. Vaadates põgusalt tagasi lahkuvale aastale, tahaks öelda, et oli aasta nagu tavaliselt ikka – täis väiksemaid ja suuremaid ettevõtmisi ning kordaminekuid, aga ka vastuseta jäänud küsimusi ja seniajani lahendamist vajavaid probleeme.

Aastal 2024 jätkus verine sõda Ukrainas, kus venelaste agressioon ei ole näidanud rohkem kui tuhande sõjapäeva järel leevenemismärke, samal ajal kui rahvusvaheline toetus Ukrainale on vähehaaval murenema hakanud. Hõõrdumine ja üksmeele puudumine ka meie NATO partnerite seas, olgu see siis ajendatud riigi sisepoliitikast või juhtide isiklikest ambitsioonidest, ei kasvata kindlustunnet, kuid loodetavasti suurendab meie endi kaitse- ja võidutahet ning Eesti kaitsevalmidust. Geopoliitiline pingestatus ja sõjaline olukord maailmas nõuab meilt pidevat valvsust. Oleme juba küllalt karjapoisi kombel hüüdnud, et hunt tuleb ... Aga kui hunt viimaks kohale tuli, oldi selle hoiatusega juba harjunud ning äparduti lammaste kaitsmisel. Riigina on meil viimane aeg minna sõnadelt konkreetsetele tegudele – teha omalt poolt kõik, et agressoril poleks meie karjamaale asja. Hunti ei heiduta karvavõrdki see, kui meil on ilus plaan, et ühel aastal paigaldame karjamaa ümber postid, teisel lisame traadid ja kolmandal laseme traatidesse ka elektri. Muide, meie rahvusloomaks valitud hunt näikse olevat mööduva aasta suur tegija, kes naudib parasjagu kohtulikku kaitset, kuigi tema kihvad on lambaverest punased.

Karjapoisi lugu erineb siiski mitmes mõttes meie poliitilisest olukorrast. Esiteks pole me hoiatanud kurjade kavatsustega naabri eest teisi igavusest või kiuslikkusest, vaid teadlikkusest, et varem või hiljem näitab murdja oma verejanu. Kui selleks tegelikult valmis ei olda, läheb nii nagu karjapoisi loos: lammastest saab õhtusöök ja veremaitse suhu saanud hunt läheb edasi, et uusi ohvreid leida. Teiseks pole meil loota agressori eest kaitset paragrahvidest ja kõlavatest loosungitest. Hundil on ükskõik, kas talle on antud esmane õigus-kaitse või on ta kuulutatud tagaotsitavaks kurjategijaks. Kui teda lammastest eemal hoida ei suudeta või tema arvukust sihipäraselt ei kontrollita, ründab ta varem või hiljem. Soov teha hundiga soodne tehing põhimõttel „hundid söönud, lambad terved“ kõlab kenasti, kuid kasutult ja eluvõõralt. Lapsepõlve

muinasjuttudest ehk mäletame, kuidas mingi piirkonna elanikke terroriseerinud lohet üritati ära meelitada noorte neidude või kariloomade ohverdamisega. Pikka kasu sellest polnud, lohe oma loomust ei muutnud ja probleemi lahendamiseks vajati ühel hetkel ikkagi kangelast, kes ta maha löi. Pealegi ma ei usu (ajaloolisele kogemusele toetudes), et neil, kes püüavad kuradiga lepingut tehes teda rehepapi kombel kolme veretilga asemel jõhvikatega petta, õnnestub endal kaela kahekorra käänamisest pääseda.

Tõsi küll, võrreldes agressorriigiga võib hunt siiski loota pehmendavatele asjaoludele, kui tema toidulaud on inimtegevuse süül tühjaks jäänud. Ühelgi riigil pole aga mingit õigust agressorlikult oma „eluruumi“ laiendada poliitilise mõjuvõimu või majandusliku rikkuse suurendamise eesmärgil. Sellistele ambitsioonidele tuleb otsustavalt ja globaalselt vastu astuda. Niisiis tehkem karjapoisi ja hundi loost õpituvastus ning valmistugem tõsiselt omaenda karjamaad kaitsma ja agressorile oma (võidu)tahet peale suruma. Selleks on vaja rohkem kui kunagi varem tarka juhtimist, vastutustundlikku otsustamist ja sihipärasest ettevalmistusest, mis sisaldab muu hulgas Ukraina sõja õppetundide teadlikku rakendamist meie enda sõjaväelises väljaõppes. Ja mitte nii, et tehnilised süsteemid kaaluvad üles inimesed kui nende süsteemide käitajad, sest meil käib maailmavaateline sõda, kus ei saa panustada üksnes relvade ja tehnoloogia üleolekule, vaid sõja vaimsele dimensioonile. Ei võida see, kel on n-ö rohkem rauda ja inimmassi, vaid see, kes on targem ja suurema võidutahtega. Kaitsetahte kujunemist võidutahteks on pidanud oluliseks ka Kaitseväge juhataja kindralmajor Andrus Merilo, kasutades oma eesmärkide sõnastamiseks väljendit „võiduks valmis kaitseväge“. Vabadusel ja iseseisvusel on kõrge hind. Küsimus on selles, kas oleme valmis seda maksma. Niisiis vajame tarku sõdureid ja sõjaväelisi juhte, kes teavad, kuidas võita ja ühtlasi tahavad seda võitu. Saksa kindral Wolf Graf von Baudissin on targalt öelnud, et tugev on üksnes see sõdur, kes töötab sõjaväelises organisatsioonis kooskõlas iseenda ja oma ühiskonnaga. Kui see sünnib, siis suudab vaba armee võita mittevaba armee ning vabaduse poliitiline süsteem saada jagu mittevabast poliitilisest süsteemist.

Õnneks näitas ajalugu selgi aastal, et igal oinal on oma mihkclipäev. Süürias leidis aset diktaatorliku režiimi ootamatult kiire lõppmäng ja varisemine. Selle põhjustega saavad uurijad veel mõnda aega tegeleda. Üks tegureid oli kindlasti Venemaaga sõlmitud tehingu soovimatu katkemine. Ka Süürias mängis viimaks ikkagi rolli ühe rahva tahe vabaneda diktatuuri alt. Meil võib olla sealse rahva vabadusest küll teistsugune arusaam, kuid see ei muuda tõsi- asja, et mittevaba armee pidi viimaks kaotust kogema. Sarnast mustrit oleme võinud kohata ka teistes sõjalistes konfliktides: võit kuulub viimaks neile, kes

on tegelikult valmis võidu nimel võitlema ja oma eesmärgi nimel surema. Ukrainlased on tänu sellele tänaseni vastu pidanud ja meile suureks eeskujuks olnud. Nad on näidanud, et võitlust ei võideta üksnes sellega, et ollakse valmis surema, vaid sellega, et ollakse valmis võitlema. Toetajatelt ootavad nad enne kõike seda, et nende võitlus- ja võidutahet ei lämmatataks pragmaatiliste aruteludega võimalikult odava (ja ebaõiglase!) rahu üle. Algavalt 2025. aastalt jääme ootama, et Lääne toetajad leiaksid endas viimaks tarkust, üksmeelt ja tahet võidelda Ukrainat igakülgsest toetades ühise ja ainsa tõsiseltvõetava eesmärgi – võidu nimel, ilma milleta ei saa olla ka õiglast rahu.

Sõjateadlase siinse numbri artiklid peegeldavad mitut juba eespool mainitud küsimust, näiteks kuidas muutunud julgeolekupoliitiliste olude tõttu tuleb kujundada ümber oma riigikaitse planeerimine ja kaitsehoiak ning missugune võiks olla meie riigikaitse planeerimise süsteem, tulemuslikum planeerimine ja riigikaitse terviklik kontseptsioon. Ukraina sõja kogemusest saadud õpituvastuste põhjal on arutletud selle üle, kuidas ehitada lihtsate vahenditega kulutõhusaid süsteeme ja kasvatada elektroonilise võitluse võimet. Sellesse valdkonda kuulub üldisemalt ka uuring, missuguseid võimalusi on vähekasutatud või vananenud, ent siiski kasulike tarkvarateekide funktsionaalseks integreerimiseks tänapäevastesse tarkvaratoodetesse. Parafraseerides endisi Kaitseväe juhatajaid: inimesed on meie Kaitseväe olulisim relvasüsteem. Tarkade juhtide tulemuslik väljaõpetamine ning nende juhiks kasvamise toetamine suhete ja eeskju kaudu on Kaitseväe Akadeemia peamisi ülesandeid. Neid aspekte avavad kaks artiklit: esimeses uuritakse kadettide ootusi mentorluse suhtes ja selle kaudu eestvedamispädevuste arendamist ning teises arutletakse, kas kõrgkoolide õppejõud peavad oluliseks tudengite õpioskuste arendamist ja mida saaks selles valdkonnas paremini teha. Viimased kaks artiklit heidavad pilgu minevikku, ent pakuvad siiski impulsse aktuaalsete olukordade lahtimõtestamiseks. Eesti sõjaajaloos üsnagi tundmatuks jäänud kolonel Jaan Rink, kes on olnud ka Kaitseväe Akadeemia kunagise eelkäija, Sõjaväe Ühendatud Õppeasutuste ülem, pakub mõtlemisainet, kuidas erinevad asjaolud võivad mõjutada hea väljaõppe ja mitmekülgse teenistuskogemusega ohvitseri karjääri. Saja aasta tagune riigipöördekatse, mille mahasurumise käigus andsid oma elu ka neli Sõjakooli kadetti, oli vaenuliku naabri mahitatud ja kavandatud tegevus noore Eesti Vabariigi iseseisvuse vastu. Artiklis uuritakse, kuidas hindasid Eesti kaitseametkonnad Nõukogude Liidust tulenevat ründeohtu nii enne kui ka vahetult pärast riigipöördekatset. Realistlikud ohuhinnangud ja tegelik valmisolek agressiooniks on nüüd aktuaalsemad kui kunagi varem.

Head lugejad! Soovin toimetuskolleegiumi nimel, et igaüks leiaks siinsest artiklikogumikust mõne teksti, mis toetab teda teenistusülesannete täitmisel, pakub värsked mõtteid eelseisvate probleemide lahendamiseks, vajalikku kinnitust seni tehtule või kõnetab muul moel. Toogu uus aasta uut jõudu ja kauaoodatud võitu Ukrainale ning õiglasi ja kestlikke lahendusi erinevatele konfliktidele. Akadeemia perele ja Sõjateadlase lugejatele soovime aga ärksat valmisolekut, eelarvamusteta usku oma riiki, tegusat kaitsetahet ja vankumatut võidutahet!

Andres Saumets
peatoimetaja